

PERUSTELUMUISTIO VALTIONEUVOSTON ASETUKSESTA VESIYMPÄRISTÖLLE VAARALLISISTA JA HAITALLISISTA AINEISTA

1. Johdanto

1.1. Yleistä

Asetuksella pantaisiin ensisijaisesti täytäntöön yhteisön vesipolitiikan puitteista 23 lokakuuta 2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/60/EY, jäljempänä vesipuidedirektiivi, velvoitteet vaarallisten prioriteettiaineiden päästöjen lopettamisesta, haitallisten prioriteettiaineiden (muut kuin vaaralliset prioriteettiaineet) ja muiden pilaavien aineiden (kansallisesti valittavat aineet) päästöjen vähentämisestä, päästöjen rajoittamistoimista sekä aineiden pitoisuuksille asetettavista ympäristölaatu normeista.

Toiseksi asetuksella pantaisiin täytäntöön vesipuidedirektiivin nojalla 20 päivänä marraskuuta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös N:o 2455/2001/EY vesipolitiikan alan prioriteettiaineiden luettelon vahvistamisesta ja direktiivin 2000/60/EY muuttamisesta, jäljempänä prioriteettiainepäätös. Päätös sisältää EY:ssä vahvistetut vaarallisten ja haitallisten prioriteettiaineiden luettelot.

Kolmanneksi asetuksella pantaisiin täytäntöön tiettyjen yhteisön vesiympäristöön päästettyjen vaarallisten aineiden aiheuttamasta pilaantumisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/11/EY, kodifioitu toisinto direktiivistä (76/464/EY), jäljempänä direktiivi (2006/11/EY), sellaiset velvoitteet, jotka Suomessa ovat toistaiseksi täytäntöön panematta. Direktiivi (2006/11/EY) on pantu Suomessa pääosiltaan täytäntöön valtioneuvoston päätöksellä (363/1994), joka asetuksen antamisen yhteydessä kumottaisiin.

Ehdotuksessa on lisäksi otettu huomioon Vesiensuojeluasetukset -työryhmän (Ympäristöministeriön moniste 90, 2002), jäljempänä Vesa -työryhmä, ehdotukset direktiivin (2006/11/EY) vaarallisia aineita koskevista päästökierroista ja päästöarvoista.

1.2. Vesipuidedirektiivin ja prioriteettiainepäätöksen velvoitteet

Vesipuidedirektiivin tarkoituksena on luoda pinta- ja pohjavesien suojelua varten puitteet, joilla tähdätään vesien tilan säilyttämiseen, parantamiseen ja ennallistamiseen. Pintavesien tilan yleisenä ympäristötavoitteena on saavuttaa vesien hyvä ekologinen ja kemiallinen tila vuoteen 2015 mennessä. Direktiivin 1 artiklan 1 kappaleen c) kohdan mukaan tarkoituksena on pyrkiä tehostamaan vesiympäristön suojelua ja parantamista muun muassa prioriteettiaineiden päästöjen ja häviöiden asteittaiseen vähentämiseen tähtäävillä erityistoimenpiteillä sekä vaarallisten prioriteettiaineiden päästöjen ja häviöiden lopettamiseen kerralla tai vaiheittain.

Yhteisön vesipolitiikan tulisi pilaantumisen ehkäisemisessä ja hallinnassa perustua vesipuidedirektiivin 10 artiklan mukaan pilaantumisen ehkäisyyn sen lähteellä käyt-

täen yhdistettyä lähestymistapaa, jossa asetetaan päästöraja-arvoja ja ympäristönlaatu-
normeja. Artiklan 4 kohdan a) alakohdan iv ja 16 artiklan sekä johdannon (45)
kohdan mukaan jäsenvaltioiden tulisi prioriteettiaineiden aiheuttaman pilaantumisen
ehkäisemisen lisäksi toteuttaa toimenpiteitä, joilla vähennetään vaiheittain muiden
aineiden aiheuttamaa pilaantumista, joka muuten estäisi jäsenvaltioita saavuttamasta
pintavesiä koskevia ympäristötavoitteita. Pilaava aine on määritelty 2 artiklan 31
kohdassa, jonka mukaan niitä erityisesti ovat liitteessä VIII kohdassa 1-9 luetellut
aineet. Muut pilaavat aineet ovat direktiivin menettelyjen mukaisesti kansallisesti va-
littavia aineita.

Vesipuidedirektiivin 16 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettu luettelo vaarallisista ja
haitallisista prioriteettiaineista on vahvistettu 20.11.2001 annetulla prioriteet-
tiainepäätöksellä.

Vesipuidedirektiivin artiklan 4 kohdan 1a) alakohdan i) mukaisen pintaveden huo-
nontumisen ehkäisemiseksi liitteessä V kohdassa 1.2.6 säädetään jäsenvaltioiden
käyttämästä kemiallisten laatu-
normien asettamismenettelystä. Kyseisiä direktiivin
määräyksiä on sovellettu määriteltäessä liitteen VIII kohdassa 1-9 lueteltujen aine-
ryhmien mukaisille aineille ympäristönlaatu-
normit kansallisessa menettelyssä.

Direktiivin 16 artiklan 8 kohdan mukaan komissio tekee ehdotukset päästöjen hallin-
tatoimiksi ja ympäristönlaatu-
normeiksi pitoisuuksina pintavedessä, sedimentissä tai
eliöstössä prioriteettiainepäätöksessä vahvistetuille prioriteettiaineille. Komissio on
antanut 17.7.2006 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ym-
päristönlaatu-
normeista vesipolitiikan alalla sekä direktiivin 2000/60/EY muuttami-
sesta.

Vesipuidedirektiivin artiklan 22 kohdan 3 a) ja liitteen IX siirtymäsäännösten mukaan
direktiivin (2000/11/EY) tytärdirektiivien mukaisesti vahvistettuja raja-arvoja pide-
tään kuitenkin tätä direktiiviä sovellettaessa noudatettavina päästöraja-arvoina ja laa-
tutavoitteita ympäristönlaatu-
normeina. Laatu-
tavoitteet ja raja-arvot on vahvistettu 1) elohopeapäästöjä koskevassa direktiivissä (82/176/ETY), 2) kadmiumpäästöjä kos-
kevassa direktiivissä (83/513/ETY), 3) elohopeaa koskevassa direktiivissä
(84/156/ETY), 4) heksakloorisykloheksaanin päästöjä koskevassa direktiivissä
(84/491/ETY) ja 5) vaarallisten aineiden päästöjä koskevassa direktiivissä
(86/280/ETY).

Artiklan 22 kohdan 1 mukaan vesipuidedirektiivillä kumotaan 22.12.2007 mennessä
juomaveden valmistamiseen tarkoitettujen pintaveden laatuvaatimuksista annettu neu-
voston direktiivi (75/440/ETY) sekä jäsenvaltioissa sovellettavista juomaveden val-
mistamiseen tarkoitettujen pintaveden määritysmenetelmistä sekä näytteenotto- ja ana-
lysointitiheydestä annettu neuvoston direktiivi (79/869/ETY). Kyseiset direktiivit on
Suomessa pantu täytäntöön valtioneuvoston päätöksellä (366/1994) juomaveden
valmistamiseen tarkoitettujen pintaveden laatuvaatimuksista ja tarkkailusta.

Juomaveden ottoon käytettävän veden osalta vesipuidedirektiivin 7 artikla 2 kohdassa
säädetään lisäksi, että veden tulee vesipuidedirektiivin määräysten lisäksi täyttää
myös ihmisen käyttöön tarkoitettujen veden laadusta direktiivin (80/778/EY) sellaisena
kuin se on muutettu direktiivillä (98/83/EY) mukaiset vaatimukset. Kyse on asian-
mukaisesti käsitellystä vedestä. Nämä vaatimukset on Suomessa täytäntöön pantu

terveydensuojelulaille (763/1994) sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella (461/2000) talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista eikä kyseisiä määräyksiä sen vuoksi sisälly tähän ehdotukseen.

Vesipuidedirektiivin täytäntöön panemiseksi on annettu laki vesienhoidon järjestämisestä (1299/2004), jäljempänä vesienhoitolaki. Täytäntöön panon edellyttämää lainsäädännön valmistelua asetustasolla jatkoi 1.8.2004 työnsä aloittanut VEHA - asetustoimikunta, jonka tehtävänä oli laatia tarpeelliset ehdotukset säädöksistä, joilla määriteltäisiin muun muassa pintavesien tyypittelyä ja ekologisen ja kemiallisen tilan luokittelua koskevat perusteet sekä pintavesien seurannan periaatteet. Toimikunta päätti työnsä 6.10.2006. Toimikunta valmisteli valtioneuvoston asetuksen vesienhoidon järjestämisestä. Asetus annettaisiin vesienhoitolain nojalla ja tarkoituksena on, että valtioneuvosto antaisi sen vuoden 2006 aikana.

Ehdotetun asetuksen luetteloissa vahvistettavilla aineilla ja niiden ympäristölaatuormeilla on merkitystä pintavesien ekologisen ja kemiallisen tilan luokittelussa. Ekologisen tilan luokittelussa kansallisten ja haitallisten aineiden ympäristölaatuormeilla on merkitystä määriteltäessä pintaveden tila hyvän ja tyydyttävän välillä. Pintaveden kemiallinen tila on hyvä, jos EY:ssä vahvistettujen aineiden ympäristölaatuormit eivät ole ylittyneet. Ekologista tilaa määrittävistä muista tekijöistä säädettäisiin tarkemmin vesienhoidon järjestämisestä annettavalla asetuksella.

1.3. Direktiivin (2000/11/EY) mukaiset velvoitteet

Direktiivin (2000/11/EY) tavoitteena on lopettaa direktiivin liitteen 1 luettelon I aineiden, jäljempänä musta lista, aiheuttama vesien pilaantuminen ja vähentää liitteen 1 luettelon II, jäljempänä harmaa lista, aineiden aiheuttamaa vesien pilaantumista. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi liitteen 1 molempien luetteloiden aineiden päästöiltä vesiin tulisi edellyttää lupaa. Luvista olisi asetettava päästörajat ja luvat voitaisiin myöntää vain määräajaksi.

Vesipuidedirektiivin 22 artiklan 2 kohdan mukaan direktiivi (2006/11/EY) kumotaan 22.12.2013 mennessä. Artiklan 3 kohdan mukaan direktiivin (2006/11/EY) osalta siirtymäaikana prioriteettiainepäätöksen aineluettelo korvaa direktiivin (2006/11/EY) mustan listan aineluettelon.

Direktiivi (2006/11/EY) ja sen tytärdirektiivit on Suomessa pääosiltaan pantu täytäntöön valtioneuvoston päätöksellä eräiden ympäristölle vaarallisten aineiden aiheuttamasta pilaantumisesta (363/1994) sekä ympäristönsuojeluasetuksella (169/2000), jäljempänä YSA.

Tällä hetkellä voimassa olevan valtioneuvoston päätöksen (363/1994) mukaan osa direktiivin (2006/11/EY) mustan listan aineista on sellaisia, että niiden päästäminen vesiin on joko kokonaan tai osittain kielletty ja osa sellaisia, joiden päästöt vesiin ovat luvanvaraisia. Päästökielto koskee tällä hetkellä 1,2 -dikloorietaania, aldriniä, dieldriiniä, endriiniä, isodriiniä, DDT:tä, heksaklooribentseeniä, heksaklooributadieniä, heksakloorisykloheksaania, hiilitetrakloridia, pentakloorifenolia, tetrakloorieteeniä, triklooribentseeniä, trikloorieteeniä ja trikloorimetaania (3 ja 5 §).

Näistä viiden aineen päästöt ovat kiellettyjä silloin, kun niitä käytetään liuottimina tai biosideinä eli kyseisten aineiden pääkäyttökohteissa. Näitä aineita ovat pentakloorifenoli, trikloorimetaani, 1,2-dikloorietaani, trikloorieteeni, tetrakloorieteeni (4 ja 6 §). Jos aineita käytetään muuhun tarkoitukseen, päästöt ovat luvanvaraisia (5 §).

Direktiivin (2006/11/EY) harmaan listan aineet sisältyvät vesipuitedirektiivin liitteen VIII 1-9 kohdan aineryhmiin. Kyseisistä aineryhmistä on kansallisesti valittu ehdotettavassa asetuksessa vahvistettavaksi teollisuus- ja kuluttajakemikaaleista klooribentseeni, 1,2-diklooribentseeni, 1,4-diklooribentseeni, bentsyylibutyyliftalaatti, dibutyyliftalaatti (bentsotiatsoli-2-yyli-tio) metyyliitiosyanaatti, bentsotiatsoli-2-tioli, resorsinoli, bronopoli, nonyylifenolietoksylaatit ja torjunta-aineista dimetoaatti, MCPA (4-kloori-2-metyylifenoksietikkahappo) metamitroni, prokloratsi, etyleenitiourea ja tribenuroni-metyyli (metyyli-2-(3-(4-metoksi-6-metyyli-1,3,5-triatsiini-2-yyli)3-metyyliureidosulfonyyli)bentsoaatti).

Direktiivin (2006/11/EY) 6 artiklan 1 kohdan mukaan, jotta vesien pilaamista harmaan listan aineilla voidaan vähentää, jäsenvaltioiden on vahvistettava ohjelmat, joiden täytäntöön panossa niiden on sovellettava erityisesti artiklan 2 ja 3 kohdissa tarkoitettuja menettelyjä. Kohdan 2 mukaisesti kaikkiin 1 artiklassa tarkoitettuihin vesiin johdettaville sellaisille päästöille, joiden voidaan epäillä sisältävän jotakin harmaan listan ainetta, on oltava asianomaisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen etukäteen antama lupa, jossa vahvistetaan päästöraja-arvot tai muut päästömääräykset. Tällaisten päästömääräysten on perustuttava laatutavoitteisiin, jotka määrätään 3 kohdassa säädetyllä tavalla. Kohdan 3 mukaan edellä 1 kohdassa tarkoitetuissa ohjelmissa on oltava veden laatutavoitteet, jotka on vahvistettava mahdollisten neuvoston direktiivien mukaisesti.

Vesipolitiikan puitedirektiivin 22 artiklan 3 b) kohdan mukaan vaarallisten aineiden direktiivin 6 artiklassa säädettyä tarkoitusta varten jäsenvaltiot voivat soveltaa pilaantumisongelmien ja niitä aiheuttavien aineiden määrittelyä, laatunormien laatimiseen ja toimenpiteiden toteuttamiseen liittyviä periaatteita, joista on säädetty vesipuitedirektiivissä.

Kyseisiä direktiivin (2006/11/EY) tarkoittamia ja vesipuitedirektiivin liitteeseen VIII kohtaan 1-9 kuuluvia aineita koskevia ympäristölaatunormeja ja toimenpideohjelmiä ei Suomessa ole aikaisemmin laadittu direktiivin tarkoittamalla tavalla.

Vaarallisten aineiden direktiivin ainekohtaisia tytärdirektiivejä ovat elohopeapäästöjä koskeva direktiivi (82/176/ETY), kadmiumpäästöjä koskeva direktiivi (83/513/ETY), heksakloorisykloheksaanin päästöjä koskeva direktiivi (84/491/ETY), elohopeaa koskeva direktiivi (84/156/ETY) ja vaarallisten aineiden päästöjä koskeva direktiivi (86/280/ETY). Tytärdirektiivit sisältävät vähimmäisvaatimuksia luvissa asetettaville I listan aineiden kuormitus- ja pitoisuusrajoille. Lisäksi niissä on tarkkailua koskevia määräyksiä.

1.4. Ehdotukset

Asetuksella olisi tarkoitus vahvistaa vesiympäristölle haitallisten ja vaarallisten aineiden aineluettelot. Aineluettelossa vahvistettaisiin prioriteettiainepäätöksen mukaiset prioriteettiaineet. Prioriteettiainepäätös korvaa direktiivin (2006/11/EY) mukaisen

mustan listan aineluettelon. Aineluettelossa vahvistettaisiin myös vesipuitedirektiivin tarkoittamilla menettelyillä kansallisesti valitut haitalliset aineet, jotka on valittu vesipuitedirektiivin liitteen VIII kohdan 1-9 aineryhmistä. Aineluettelo kattaa priorisoidusti samalla direktiivin (2006/11/EY) harmaan listan aineryhmät. Valtioneuvoston päätös (363/1994), jolla direktiivin (2006/11/EY) velvoitteet on pääosiltaan täytäntöön pantu, kumottaisiin kokonaisuudessaan.

Valtioneuvoston asetus YSA:n muuttamisesta (889/2006) tuli voimaan 1 päivänä marraskuuta 2006. Asetuksen 3 §:n mukaan ympäristölupaa on haettava ympäristönsuojelulain (86/2000, jäljempänä YSL) 29 §:n nojalla, jos toiminnasta päästetään vesiin tai vesihuoltolaitoksen viemäriin tämän asetuksen liitteessä 1 mainittuja aineita. Lupaa ei kuitenkaan tarvita, jos toiminnanharjoittaja osoittaa, että päästö sisältää niin vähäisen määrän kyseisiä aineita, että niiden päästämisestä ei aiheudu ympäristön pilaantumisen vaaraa tai haittaa vesihuoltolaitoksen toiminnalle.

Ehdotuksessa päästökiellot ja raja-arvot asetettaisiin direktiivin (2006/11/EY) nojalla osalle aineista. Ehdotus päästökielloista ja raja-arvoista perustuu Vesa-työryhmän mietintöön. Osalle aineista vahvistettaisiin ympäristönsuojelunormit vesipuitedirektiivin ja direktiivin (2006/11/EY) nojalla soveltaen vesipuitedirektiivissä annettuja menettelyjä. Ympäristönsuojelunormit annettaisiin pitoisuuksina pintavedessä. Sedimentille ja eliöstölle ei ehdoteta laatuunormeja.

Asetuksessa annetaan pintaveden tarkkailuvelvoite sellaisille ympäristöluvanvaraisille toiminnanharjoittajille, joiden toiminnasta päästetään taikka huuhtoutuu asetuksessa tarkoitettuja aineita pintaveteen. Säännöksillä täytäntöön pantaisiin vesipuitedirektiivin liitteen V määräykset aineiden toiminnallisesta seurannasta.

Asetuksella veloitettaisiin Suomen ympäristökeskus laatimaan kuuden vuoden välein suunnitelmat aineluetteloiden tarkistamisesta, päästöjen rajoittamistoimista sekä uusista ympäristönsuojelunormeista. Tarkoituksena on, että suunnitelmaa käytettäisiin valmisteltaessa tarvittavia muutoksia tähän asetukseen.

Asetus annettaisiin pääosin YSL:n nojalla. YSL 11 §:n 1 kohdan mukaan valtioneuvosto voi asetuksella säätää ympäristön laadusta, seurannasta ja tarkkailusta ja 11 §:n 2 kohdan mukaan päästöistä ympäristöön tai yleiseen viemäriin, päästöjen rajoittamisesta tai päästörajojen valvonnasta. YSL 11 §:n 3 kohdan mukaan terveydelle tai ympäristölle vaarallisten aineiden ympäristöön tai yleiseen viemäriin päästämisen rajoittamisesta tai kieltämisestä voidaan säätää asetuksella. YSL 65 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan valtioneuvosto voi asetuksella säätää, että muusta kuin ympäristöluvanvaraisesta toiminnasta on ilmoitettava alueelliselle ympäristökeskukselle 27 §:n mukaiseen ympäristönsuojelun tietojärjestelmään merkitsemistä varten, jos toiminnassa käytetään valtioneuvoston asetuksessa säädettyä haitallista ainetta. Vesienhoitolain 20 §:n 2 momentin nojalla annettaisiin ehdotetun 6 §:n 2 momentin säännös toimenpideohjelmassa esitettävistä toimenpiteistä, joilla estetään muusta kuin luvanvaraisesta toiminnasta johtuva ympäristönsuojelunormin ylittyminen.

Talousveden valmistukseen otettavaa pintavettä koskevat määräykset annettaisiin vesihuoltolain (119/2001) 36 §:n 2 kohdan nojalla, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä raakaveden laatuvaatimuksista, tarkkai-

luvelvollisuuksien toteuttamisesta ja tarkkailutietojen toimittamisesta sekä muiden tämän lain mukaisten tehtävien hoitamisessa kertyvien tietojen toimittamisesta.

2. Ehdotuksen sisältö

Tarkoitus (1 §)

Asetuksen 1 §:n 1 momentin mukaan asetuksen tarkoituksena olisi suojella pintavesiä ja parantaa niiden laatua ehkäisemällä vaarallisista ja haitallisista aineista aiheutuvaa pilaantumista ja sen vaaraa. Asetuksen yksilöidympänä tavoitteena olisi lopettaa kerralla tai vaiheittain vaarallisten aineiden päästöjä ja huuhtoutumia. Tätä varten asetuksessa asetettaisiin päästökieltoja, päästöraja-arvoja sekä ympäristölaatumormeja. Tavoite on vesiputedirektiivin 1 artiklan 1 kappaleen c) kohdan mukainen.

Asetuksen olisi tarkoitus vesiympäristölle vaarallisten ja haitallisten aineiden osalta turvata vesienhoitolain 21 §:n 1 kohdassa tarkoitettu pintavesien hyvän tilan tavoite ja estää vesien tilan heikentyminen. Vesienhoitolain 21 §:n 3 kohdan mukaisesti hyvä tila tulee saavuttaa viimeistään vuonna 2015.

Asetus kattaisi tavanomaisten piste- ja hajapäästöjen lisäksi myös aineiden muunlaiset huuhtoutumat pintaveteen. Tällainen huuhtoutuma pintaveteen voisi aiheutua esimerkiksi maan pintaa ja johtamattomana ojaa pitkin kulkeutuvasta hulevedestä tai pesuvedestä sekä peltojen tai maan kuivatuksen yhteydessä syntyvän kuivatusveden kulkeutumisesta.

Peltoviljelys ei ole ympäristöluvanvaraista toimintaa eikä käytäntöä ole tarkoitus asetuksella muuttaa.

Pykälän 2 momentin mukaan tavoitteena on lisäksi, ettei vesihuoltolaitoksen toiminnalle aiheutuisi haittaa vesiympäristölle haitallisten tai vaarallisten aineiden päästöistä ja huuhtoutumista. Säännös on tarpeen, koska asetuksessa säädettäisiin myös eräiden aineiden päästökiellosta vesihuoltolaitoksen viemäriin. Sääntely perustuisi Vesatyöryhmän ehdotukseen.

Soveltamisala (2 §)

Pykälän 1 momentin mukaan asetusta sovellettaisiin ympäristönsuojelulain (86/2000) 3 §:n 6 kohdassa tarkoitettuun vesistöön ja vesilain (264/1961) 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun uomaan ja altaaseen. Vesistöllä tarkoitetaan vesilain 1 luvun 1 §:n 2 momentin mukaista vesialuetta ja 3 §:n mukaisia aluevesiä. Vesilain 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettu uoma käsittää ojat, norot ja muut vesiuomat sekä allas lähteen, kaivon, muun vedenottamon, vesisäiliön ja tekolammikon.

YSL 2 §:n 5 momentin mukaan YSL:ia sovelletaan myös Suomen talousvyöhykkeestä annetussa laissa (1058/2004) tarkoitettulla Suomen talousvyöhykkeellä. Asetuksen liitteessä 1 säädettäisiin, että merivesi kattaisi aluevesien lisäksi talousvyöhykkeen.

Pykälän 1 momentissa ympäristölaatumormin soveltamisalaa rajattaisiin siten, ettei laatumormia kuitenkaan sovellettaisi uomassa eikä altaassa olevaan veteen.

Pykälän 2 momentin mukaan liitteen 1 B kohdassa asetettuja päästöraja-arvoja elohopean ja kadmiumin pitoisuuksille jätevedessä ei sovellettaisi jätteen polttamisesta annetun asetuksen (362/2003) 14 §:n 1 momentissa mainittuun savukaasujen puhdistuksesta syntyvään jäteveeseen. Kyseisessä asetuksessa on liitteessä IV asetettu näihin päästöihin sovellettavat raja-arvot.

Pykälän 3 momentin mukaisesti ehdotettavaa asetusta ei sovellettaisi pohjaveteen. Näin ollen asetusta ei sovellettaisi myöskään kaivoon eikä muuhun vedenottamoon. Pohjavedelle vaarallisista ja haitallisista aineista, aineiden ympäristölaatuunormeista sekä päästöjen rajoittamisesta on tarkoitus säätää erikseen pohjavesiä koskevassa asetuksessa. Pohjavesiä koskeva tytärdirektiivi annetaan EY:ssä vuoden vaihteessa 2006-2007.

Määritelmät (3 §)

Asetuksen 3 pykälässä säädettäisiin asetuksen soveltamisen kannalta keskeisistä määritelmistä.

Pykälän 1 kohdan mukaan vesiympäristölle vaaralliset aineet olisivat aineita, jotka ovat myrkyllisiä, hitaasti hajoavia ja jotka kertyvät eliöstöön. Vesiympäristölle vaaralliset aineet eroaisivat vesiympäristölle haitallisista aineista siten, että niiden päästötjät koskisi vesipuitedirektiivin 16 artiklan 1 kohdan mukainen lopettamisvelvoite joka kerralla tai vaiheittain. Aineet on yksilöity asetuksen liitteen 1 A-C kohdassa.

Aineet ovat vesipuitedirektiivin mukaisesti vahvistettuja vaarallisia prioriteettiaineita lukuun ottamatta kansallisesti valittua nonyylifenolietoksyylaattia. Asetuksessa annetaan nonyylifenolin ja nonyylifenolietoksyylaateille kokonaistoksisuutta koskeva ympäristölaatuunormi ja yhdessä niitä käsitellään vaarallisina aineina. Muut aineet on yksilöity prioriteettiainepäätöksellä. Vaaralliset aineet on mainittu myös direktiivin (2006/11/EY) mustassa listassa ja ne on yksilöity tarkemmin direktiivin ns. tytärdirektiiveissä.

Pykälän 2 kohdassa määriteltäisiin vesiympäristölle haitallinen aine. Tällaisia aineita olisivat vesipuitedirektiivin mukaisessa menettelyssä kansallisesti valitut aineet ja prioriteettiainepäätöksessä vahvistetut muut kuin vaaralliset prioriteettiaineet. Aineet on yksilöity asetuksen liitteen 1 D kohdassa.

Vesiympäristölle haitalliset aineet olisivat aineita, jotka voisivat aiheuttaa vesiympäristön pilaantumista. Aineiden päästöjä ja huuhtoutumia tulisi asetuksen 1 §:n nojalla, vesipuitedirektiivin velvoitteiden mukaisesti, vaiheittain vähentää.

Pykälän 3 kohdassa määriteltäisiin ympäristölaatuunormi. Ympäristölaatuunormilla tarkoitettaisiin sellaista vesiympäristölle vaarallisen tai haitallisen aineen pitoisuutta pintavedessä, sedimentissä tai eliöstössä, jota ei saisi ihmisen terveyden tai pintaveden suojelemiseksi ylittää. Määritelmä olisi vesipuitedirektiivin 2 artiklan 35 kohdan mukainen.

Päästökielto (4 §)

Pykälässä säädettäisiin päästökiellosta eräille vesiympäristölle vaarallisille aineille. Pykälän 1 momentin mukaan liitteen 1 A kohdassa mainittuja aineita ei saisi päästää pintaveteen eikä vesihuoltolaitoksen viemäriin.

Liitteen 1 A kohdassa mainitut aineet ovat direktiivin (2006/11/EY) mustan listan aineita. Niiden päästöt ovat voimassa olevan valtioneuvoston päätöksen (363/1994) nojalla tällä hetkellä joko kokonaan tai osittain kiellettyjä (kokonaan kiellettyjä ovat aldriinin, dieldriinin, endriinin, isodriinin, DDT:n, heksaklooribentseenin, heksaklooributadieenin, heksakloorisykloheksaanin, hiilitetrakloridin ja triklooribentseenin päästöt ja osittain kiellettyjä pentakloorifenolin, trikloorimetaanin, 1,2-dikloorietaanin, trikloorieteenin ja tetrakloorieteenin päästöt). Näistä aineista 1,2-dikloorietaani, heksaklooribentseeni, heksaklooributadieeni, heksakloorisykloheksaani, pentakloorifenoli ja trikloorimetaani sisältyvät myös prioriteettiainepäätöksen aineluetteloon.

Ehdotukseen sisältyvä viiden lisäaineen päästökielto perustuu Vesa- työryhmän ehdotukseen ja se on tarpeen, koska aineet ovat ympäristölle ja ihmisen terveydelle vaarallisia eikä niiden päästämistä pintavesiin tai vesihuoltolaitoksen viemäriin tulisi voida sallia sellaisia määriä, että pintavesien pilaantumista, vaaraa ihmisen terveydelle tai haittaa vesihuoltolaitoksen toiminnalle aiheutuisi. Valtioneuvoston päätöksen (363/1994) voimassaoloaikana kyseisille aineille ei ole haettu päästölupia.

Päästökiellolla korvattaisiin direktiivin (2006/11/EY) velvoite aineiden luvanvaraisuudesta. Muutos ei merkitsisi varsinaisia uusia velvoitteita viranomaisille eikä toiminnanharjoittajille.

Päästökielto vesihuoltolaitoksen viemäriin ei vaikuttaisi vesihuoltolaitoksen oikeuteen vesihuoltolain 10 §:n 2 momentin nojalla kieltäytyä liittämästä laitoksen viemäriin kiinteistöä, jonka jäteveden määrä tai laatu vaikeuttaisi laitoksen toimintaa. Päästökielto ei myöskään muuttaisi vesihuoltolaitoksen mahdollisuuksia asettaa sopimuksissa rajoituksia viemäriin johdettavan jäteveden laadulle.

Käytännön toiminnan kannalta olisi kuitenkin tarpeen säätää pykälän 2 momentissa, ettei tarkoitettu kiello koskisi päästöjä, joiden toiminnanharjoittaja voisi osoittaa sisältävän niin vähäisiä määriä kyseisiä aineita, ettei niiden päästämisestä voisi aiheutua pintaveden pilaantumisen vaaraa tai haittaa vesihuoltolaitoksen toiminnalle. Toiminnanharjoittajan tulisi osoittaa päästön vähäisyys ja haitattomuus mittauksilla, laskennallisesti tai muutoin asiantuntija-arviointiin perustuen. Päästöjen vähäisyys osoitettaisiin lupa- tai valvontaviranomaiselle taikka vesihuoltolaitokselle.

Voimassa olevan valtioneuvoston päätöksen (363/1994) 3 §:n mukaisesti päästökielto koskee tällä hetkellä päästöjä niiden suuruudesta riippumatta.

Päästöraja-arvo (5 §)

Pykälässä 5 säädettäisiin päästöjen rajoittamisesta asettamalla elohopealle ja kadmiumille päästöraja-arvot. Liitteen 1 B kohdan mukaan aineiden päästöille olisi ym-

päristöluvassa määrättävä raja-arvot, joko pitoisuus- tai ominaiskuormitusraja-arvoina. Päästöraja-arvojen tulisi perustua parhaaseen käyttökelpoiseen tekniikkaan.

Säännöksellä pantaisiin täytäntöön kloorialkaliteollisuuden elohopeapäästöjä koskevan direktiivin (82/176/ETY), muiden alojen kuin kloorialkaliteollisuuden elohopeaa koskevan direktiivin (84/156/ETY) sekä kadmiumpäästöjä koskevan direktiivin (83/513/ETY) velvoitteet raja-arvojen asettamisesta. Ehdotus sisältyy Vesätyöryhmän mietintöön.

Liitteen 1 B kohdassa mainitut pitoisuus- ja ominaisuuskuormitusraja-arvot olisivat vähimmäisvaatimuksia ja niitä tiukempia raja-arvoja voitaisiin YSL 51 §:n 2 momentin mukaisesti määrätä luvissa paikalliset olosuhteet huomioon ottaen. Tästä säädetäisiin pykälän 2 momentissa. Lisäksi YSA 3 §:n 1 kohdan mukaan ympäristölupa olisi haettava, jos toiminnasta päästettäisiin pintavesiin tai vesihuoltolaitoksen viemäriin elohopeaa tai kadmiumia.

Vesipuitedirektiivin 2 artiklan 40 kohdan 2 kappaleen mukaisesti päästöraja-arvoja sovellettaisiin kohdassa, jossa päästö johdettaisiin laitoksesta eikä laimentumista otettaisi huomioon raja-arvoa todennettaessa.

Ympäristölaatumormi (6 §)

Pykälän 1 momentin mukaan liitteen 1 A, C ja D kohdassa tarkoitetun vesiympäristölle vaarallisen tai haitallisen aineen pitoisuus pintavedessä ei saisi ylittää mainitussa kohdassa esitettyä ympäristölaatumormia.

Vesiympäristölle vaaralliset aineet ja niiden ympäristölaatumormit esitettäisiin liitteessä 1 A ja C kohdassa sekä vesiympäristölle haitalliset aineet ja niiden ympäristölaatumormit esitettäisiin liitteen 1 D kohdassa.

Laatumormit annettaisiin asetuksen liitteen 1 mukaan kokonaispitoisuutena sisämaan pintavedessä ja merivedessä Ympäristölaatumormia ei sovellettaisi uomassa eikä altaassa olevaan veteen. Merivesi käsittäisi vesilain (264/1961) 1 luvun 3 §:ssä tarkoitetun alueveden sekä ympäristönsuojelulain (86/2000) 2 §:n 5 momentissa tarkoitettua talousvyöhykkeen.

Pitoisuudet annettaisiin vuosikeskiarvona. Sedimentille ja eliöstölle ei toistaiseksi aseteta ympäristölaatumormeja.

Ympäristölaatumormit A kohdassa luetelluille vesiympäristölle vaarallisille aineille vahvistettaisiin direktiivin (2006/11/EY) ja sen tytärdirektiivien nojalla.

Liitteen 1 C kohdassa esitettäisiin vesiympäristölle vaaralliset aineet, jotka vahvistettaisiin prioriteettiainepäätöksen nojalla. Aineita ovat 1. pentabromidifenyylieetteri, 2. kadmium ja kadmiumyhdisteet, 3. C10-13-kloorialkaanit, 4. elohopea ja elohopeayhdisteet, 5. pentaklooribentseeni, 6. polyaromaattiset hiilivedyt (bentso(a)pyreeni), bentso(b)fluoranteeni, bentso(g,h,i)peryleeni, bentso(k)fluoranteeni ja indeno(1,2,3-cd)pyreeni), 7. tributyyliinayhdisteet (tributyyliinakationi) ja 8. nonyylifenoli. Listassa yhdeksäntenä aineena on nonyylifenolietoksylaatit, koska ympäristölaatumormi asetetaan nonyylifenolin ja nonyylifenolietoksylaatien kokonaistoksisuudelle.

Kansallisesti valitut vesiympäristölle haitalliset aineet on yksilöity asetuksen liitteen 1 D kohdassa ja niitä olisivat 1. klooribentseeni, 2. 1,2-diklooribentseeni, 3. 1,4-diklooribentseeni, 4. bentsyylibutyyliftalaatti (BBT), 5. dibutyyliftalaatti (DBP), 6. resorsinoli (1,3-bentseenidioli) 7. (bentsotiatsoli-2-yyli) metyyliytiosyanaatti (TCMTB), 8. bentsotiatsoli-2-tioli(di(bentsotiatso-2-yyli)disulfonin (CAS 120-78-5)hajoamistuote), 9. broponoli(2-bromi-2-nitropropani-1,3-dioli), 10. dimetooatti, 11. MCPA, 12. metamitroni, 13. prokloratsi, 14. etyleenitiourea (mankotsebin hajoamistuote) ja 15. tribenuroni-metyyli.

Aineet 1-9 ovat teollisuus- ja kuluttajakemikaaleja ja aineet 10-15 ovat torjunta-aineita.

Vesiympäristölle haitalliset aineet, jotka vahvistettaisiin prioriteettiainepäätöksen nojalla, on yksilöity asetuksen liitteen 1 D kohdassa ja niitä olisivat 16. klorpyrifossi, 17. alakoori, 18. atratsiini, 19. klorfenvinfossi, 20. simatsiini, 21. trifluraliini, 22. endosulfaani (alfa-endosulfaani), 23. diuroni, 24. isoproturoni, 25. antraseeni, 26. bentseeni, 27. di(2-etyyliheksyyli) ftalaatti (DEPH), 28. dikloorimetaani, 29. fluoranteeni, 30. lyijy ja lyijy-yhdisteet, 31. naftaleeni, 32. oktyylifenolit (ja para-tert-oktyylifenolit), 33. nikkeli ja nikkeliyhdisteet ja 34. bromatut difenyylietterit.

Aineista 16-24 ovat torjunta-aineita ja aineet 25-34 ovat kuluttaja- ja teollisuuskemikaaleja.

Teollisuus- ja kuluttajakemikaalit ovat aineita, joita käyttävät toiminnanharjoittajat ovat joko YSL:n nojalla luvanhakuvelvollisia tai aineita, joiden päästöt ovat YSA:n 3 §:n nojalla ympäristönluvanvaraisia.

Ympäristönlaatunormit vahvistettaisiin sellaisille vesiympäristölle vaarallisille ja haitallisille aineille, joille on saatavilla standardien mukaisia analyysimenetelmiä tai muu luotettavuudeltaan vastaava analyysimenetelmä, jonka määrittämissä on alhaisempi kuin kyseinen ympäristönlaatunormi. Ympäristönlaatunormit annettaisiin aritmeettisena vuosikeskiarvona aineiden kokonaispitoisuuksille pintavedessä. Liitteen 1 C kohdassa vesiympäristölle vaarallisten aineiden 2. kadmium ja kadmiumyhdisteet sekä 4. elohopea ja elohopeayhdisteet pitoisuudet merivedessä annettaisiin kuitenkin liukoisina pitoisuuksina, koska aineita koskevilla tytärdirektiiveissä pitoisuudet merivedessä on annettu liukoisina pitoisuuksina.

Ympäristönlaatunormit vahvistettaisiin kadmiumille direktiivin (83/513/ETY) nojalla, heksakloorisykloheksaanille direktiivin (84/491/ETY) nojalla sekä elohopealle ja elohopeayhdisteille direktiivin (82/176/ETY) nojalla.

Liitteessä 1 luetelluille prioriteettiainepäätökseen sisältyville kaikille vaarallisille ja haitallisille aineille tulnaisiin asettamaan normit sen jälkeen, kun ne on hyväksytty yhteisön tasolla.

Pykälän 2 momentin mukaan alueellisen ympäristökeskuksen olisi vesienhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) 12 §:ssä tarkoitettussa toimenpideohjelmassa esitettävä toimenpiteet, joilla estettäisiin muusta kuin luvanvaraisesta toiminnasta johtuva ympäristönlaatunormin ylittyminen.

Pykälän 3 momentin mukaan luvanvaraisesta toiminnasta aiheutuvan pilaantumisen ehkäisemisestä sekä päästöjen ja huuhtoutumien rajoittamisesta ja muusta vesiympäristön muutoksen ehkäisemisestä säädetään erikseen. Kyse olisi informatiivisesta säännöksestä ja se vastaisi ilman laadusta annetussa asetuksessa (711/2001) omaksuttua säätelytapaa.

Asetettavat ympäristölaatonormit olisivat sitovia normeja eikä niitä saisi ylittää. Lupaharkinnassa ympäristölaatonormia voitaisiin käyttää lupamääräyksinä päästöjä mitoitettaessa tai ehdottomana luvanmyöntämisen esteenä, jos ympäristölaatonormin voitaisiin arvioida ylittyvän. Viranomaisen tulisi ympäristölaatonormin rikkomustilanteessa ensivaiheessa soveltaa YSL 58 §:n 5 kohdan mukaista menettelyä, jos laatonormin ylittymisen aiheuttanut toiminnanharjoittaja tai toiminnanharjoittajat ovat yksilöitävissä. Jatkossa viranomainen voisi soveltaa myös lain 84 §:n mukaisia pakkokeinoja. Jos ympäristölaatonormi ylittyy ei-luvanvaraisen toiminnan seurauksena eikä asian tilaa voida korjata olemassa olevan lainsäädännön keinoin, lainsäädäntöä tulisi kehittää.

Päästöjen hallinta kokonaisuudessaan eri toiminnanharjoittajien osalta ja sitä koskevat yksityiskohtaiset toimet voitaisiin täsmentää toimenpideohjelmassa vesienhoitoaluekohtaisesti ja vesienhoitosuunnitelமாகausittain.

Toimenpideohjelmissa esitetään vesienhoitolain 12 §:n 1 kohdan mukaan vesienhoidon perustoimenpiteet, kuten vesiä ja ympäristönsuojelua koskevan lainsäädännön vaatimukset. Pykälän 2 kohdan mukaan toimenpideohjelmissa esitettäisiin täydentävät toimenpiteet, kuten muut hallinnolliset ja taloudelliset keinot, sopimukset, vesistön kunnostus sekä koulutus- ja tutkimushankkeet. Pykälän 3 kohdan mukaan toimenpideohjelmassa tulisi esittää myös toimenpiteet poikkeuksellisten tilanteiden varalle. Kohdan 3 mukaisina toimenpiteinä toimenpideohjelmassa voitaisiin esittää muun muassa toimenpiteet, jos ympäristölaatonormi on ylittynyt tai se uhkaa ylittyä.

Pintaveden tarkkailu (7 §)

Vesienhoitolain 9 §:ssä säädetään yleisestä vesienhoidon suunnitteluun liittyvästä seurantavelvoitteesta. Sen mukaan pinta- ja pohjavesien seuranta vesienhoitoalueella on järjestettävä siten, että pintaveden tilasta saadaan yhtenäinen ja monipuolinen kokonaiskuva. Velvoite seurannan suunnitteluun vesipuidedirektiivin edellyttämällä tavalla kuuluu toimivaltaiselle alueelliselle ympäristökeskukselle. Pykälän 2 momentin mukaan alueellisten ympäristökeskusten laatimat vesien seurantaohjelmat sovitettaisiin yhteen vesienhoitoalueella ja liitettäisiin vesienhoitosuunnitelmaan. Seurantaohjelmaa laadittaessa otettaisiin soveltavin osin huomioon toiminnanharjoittajalle muun lain nojalla kuuluva tarkkailu.

Ehdotetussa asetuksessa tarkoitettu pintaveden tarkkailu olisi siten osa laajempaa vesienhoitoalueittaista seuranta. Vesienhoitoalueilla laadittavista seurantaohjelmista ja niiden sisällöstä on tarkoitus säätää vesienhoidon järjestämisestä annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

Asetuksen 7 §:ssä säädettäisiin ympäristöluvanvaraisen toiminnanharjoittajan velvollisuudesta tarkkailla pintavettä, johon aineita päästetään taikka huuhtoutuu. Pykäläs-

sä täytäntöön pantaisiin vesiputedirektiivin liitteen V, Toiminnallisen seurannan rakenne, laatutekijöiden valinta -kohdassa esitetyt velvoitteet.

Toiminnanharjoittajan tulisi tarkkailla pintavettä, johon liitteen 1 A ja C kohdassa tarkoitettuja vesiympäristölle vaarallisia aineita ja D kohdassa tarkoitettuja vesiympäristölle haitallisia aineita 16-34 päästetään taikka johon niitä huuhtoutuu.

Toiminnanharjoittajan tulisi tarkkailla pintavettä, johon liitteen 1 D kohdassa tarkoitettuja vesiympäristölle haitallisia aineita 1-15 päästetään taikka johon niitä huuhtoutuu merkittävässä määrin.

Viranomaisen seuraisi muusta kuin luvanvaraisesta toiminnasta aiheutuvien torjunta-ainepäästöjen ja huuhtoutumien vaikutusta pintaveden tilaan osana vesienhoitoalueen viranomaisseurantoja.

Tarkkailupaikat (8 §)

Pykälässä säädettäisiin pintaveden tarkkailupaikoista. Pykälässä täytäntöön pantaisiin vesiputedirektiivin liitteen V kohdassa 1.3.2 Toiminnallisen seurannan rakenne-kohdan seurantapaikkojen valintaa koskevat velvoitteet.

Pykälän 1 momentin mukaisesti tarkkailupaikkoja tulisi olla riittävästi, jotta päästön tai huuhtoutuman suuruus ja vaikutus pintaveden tilaan voitaisiin arvioida sekä havaita toimenpideohjelmassa esitettyjen toimien seuraukset pintavesien tilassa. Tarkkailupaikat määrättäisiin ympäristönsuojelulain 46 §:n mukaisissa tarkkailumääräyksissä.

Pykälän 2 momentin mukaisesti tarkkailupaikat ympäristölaatuunormin noudattamisen todentamiseksi sijoitettaisiin siten, että päästö tai huuhtoutuma olisi sekoittunut riittävässä määrin pintaveteen. Kyseistä tarkkailupaikkaa ei tule sijoittaa aivan päästölähteen läheisyyteen.

Pykälän 3 momentin mukaisesti talousveden valmistamiseen tarkoitettussa pintavedessä tarkkailupaikat tulisi sijoittaa veden oton kannalta merkitykselliseen osaan pintavettä.

Tarkkailutiheys (9 §)

Pykälässä säädettäisiin 7 §:n pintaveden tarkkailuun liittyen tarkkailutiheydestä. Pykälässä täytäntöön pantaisiin vesiputedirektiivin liitteen V kohdassa 1.3.4 tarkoitettujen prioriteettiaineiden ja muiden pilaavien aineiden seurantatiheyttä koskevat velvoitteet.

Pykälän 1 momentin mukaan pintaveden tarkkailun tiheys ja ajoitus olisi valittava siten, että saavutettaisiin hyväksyttävä luotettavuus- ja tarkkuustaso. Tarkkailutiheydessä otettaisiin huomioon sekä luonnon että ihmistoiminnan aiheuttama vaikutus. Luonnon vuodenaikavaihtelun vaikutuksen tuloksiin tulisi olla mahdollisimman pieni.

Pykälän 2 momentin mukaan tarkkailutiheyden tulisi olla liitteen 1 A ja C kohdassa tarkoitettujen vesiympäristölle vaarallisten aineiden ja D kohdassa tarkoitettujen ve-

siympäristölle haitallisten aineiden 16-34 osalta kerran kuukaudessa, vähintään 12 kertaa vuodessa ja liitteen 1 D kohdassa tarkoitettujen vesiympäristölle haitallisten aineiden 1-15 osalta kolmen kuukauden välein, vähintään neljä kertaa vuodessa.

Pykälän 3 momentin mukaan 2 momentissa esitetyjä tarkkailutiheyksiä voidaan muuttaa, jos se on olosuhteiden muuttumisen, teknisen tietämyksen tai asiantuntija-arvion perusteella aiheellista. Tarkkailutiheyttä voitaisiin esimerkiksi muuttaa vesienhoitosuunnitelmakaudella, jos haitallisen aineen vaikutusta ei enää pidettäisi merkittävänä tai kyseinen päästö tai huuhtoutuma olisi lakannut.

Pintavettä, josta otetaan vettä talousvesikäyttöön tarkkailtaisiin kuten muitakin pintavesiä pykälän 1-3 momentissa edellytetyllä tavalla. Tämän lisäksi tarvittaessa pykälän 4 momentin mukaan kyseisiä pintavesiä koskisivat myös liitteessä 2 esitetyt tarkkailutiheydet, jotka perustuisivat talousveden käyttäjien määrään. Liite 2 tulisi sovellettavaksi esimerkiksi, jos on tarvetta tehdä vaarallisten ja haitallisten aineiden esiintymisen selvittämiseksi tarkkailua ja muutoinkin vesiputedirektiivin 7 artiklan määräysten täyttymisen selvittämiseksi.

Ympäristönsuojelun tietojärjestelmään merkitseminen (10 §)

YSL 65 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että muusta kuin ympäristöluvanvaraisesta toiminnasta on ilmoitettava alueelliselle ympäristökeskukselle 27 §:n mukaiseen ympäristönsuojelun tietojärjestelmään merkitsemistä varten, jos toiminnassa käytetään valtioneuvoston asetuksessa säädettyä haitallista ainetta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin YSL 65 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla velvollisuudesta tehdä kyseinen ilmoitus tiettyjen toimintojen osalta.

Pykälän 1 momentin mukaan toiminnasta, jossa toiminnanharjoittaja käyttää liitteen 1 D kohdassa tarkoitettua vesiympäristölle haitallista ainetta 10-24, joka on torjuntaainelain (327/1969) nojalla käyttöön hyväksytty torjunta-aine (kasvinsuojeluaine ja muu torjunta-aine), olisi pyydettyä ilmoitettava alueelliselle ympäristökeskukselle ympäristönsuojelulain 27 §:ssä tarkoitettuun ympäristönsuojelun tietojärjestelmään merkitsemistä varten. Tietoja voitaisiin pyytää pintaveden valuma-alueella toimivalta toiminnanharjoittajalta, jos viranomaisen seurantatietojen mukaan ympäristönlaadunormi olisi vaarassa ylittyä.

Pykälän 2 kohdan mukaan tietoja torjunta-aineiden käytöstä kerättäisiin 6 §:n 3 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden suunnittelemista varten. Säännöksen tarkoituksena olisi saada aineiden käytöstä ja käyttäjistä riittävät tiedot sen arvioimiseksi, millaisiin toimiin paikallisesti olisi tarpeen ryhtyä vesien hyvän tilan saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi.

Pykälän nojalla ilmoitusvelvollisia voisivat olla maataloutta harjoittavan toiminnanharjoittajan lisäksi muun muassa golfkenttäyritykset, Valtionrautatiet tai seurakunnat.

Hallituksen esitys (147/2006) laiksi kasvinsuojeluaineista sekä laiksi kemikaalilain ja rikoslain 44 luvun 1 §:n muuttamisesta on tällä hetkellä Eduskunnan käsiteltävänä.

Ehdotetulla lailla kasvinsuojeluaineista on tarkoitus kumota ja siten myös korvata torjunta-ainelaki muutoksineen. Lain on ehdotettu tulevan voimaan 1.1.2007.

Näytteenotto- ja analyysimenetelmät (11 §)

Pykälän 1 momentin mukaan pintaveden tarkkailussa ja vesiympäristölle vaarallisten ja haitallisten aineiden pitoisuuden määrittämisessä päästöissä ja huuhtoutumisissa tulisi käyttää SFS-, EN- ja ISO-standardien mukaisia menetelmiä tai niitä tarkkuudeltaan ja luotettavuudeltaan vastaavia menetelmiä.

Käytettävän analyysimenetelmän määrittäminen tulisi olla alhaisempi kuin määritettävän yhdisteen ympäristölaatuvaatimus. Myös määrittämisjärjestelmän tulisi olla riittävä, jotta saataisiin luotettava tieto aineiden haitallisista vaikutuksista pintavesiin.

Pykälän 2 momentin mukaisesti vesiympäristölle vaarallisen ja haitallisen aineen pitoisuus voitaisiin arvioida myös laskennallisesti, jos 1 momentissa tarkoitettua analyysimenetelmää ei olisi käytettävissä. Laskennallista arviointia voitaisiin käyttää muun muassa asetuksen 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuun toiminnanharjoittajan näytösvälittävyyden todentamiseen päästöjen vähäisyydestä.

Suunnitelma (12 §)

Direktiivi (2006/11/EY) edellyttää, että jäsenvaltioiden on vahvistettava erityiset ohjelmat, jotta vesien pilaamista harmaan listan aineilla voitaisiin vähentää. Asetuksen 12 §:ssä pantaisiin täytäntöön kyseinen velvoite.

Lisäksi eri kemikaalien käyttömäärien ja käyttötapojen muuttuessa sekä tiedon lisääntyessä käytössä olevista aineista tai niiden määrittämismenetelmistä, voi jonkin aineen lisääminen tai poistaminen asetuksen liitteen aineluettelosta tulla tarpeelliseksi. Pykälän 1 momentin mukaan Suomen ympäristökeskuksen tulisi laatia kuuden vuoden välein suunnitelma muun kuin liitteen 1 A, C ja D kohdassa mainitun aineen lisäämiseksi kyseisen liitteen aineluetteloon tai luettelossa jo olevan aineen poistamiseksi siitä. Suunnitelmaan tulisi lisäksi sisältyä tarpeelliset päästöjen ja huuhtoutumien rajoittamistoimet sekä ympäristölaatuvaatimukset.

Pykälän 2 momentin mukaan suunnitelmassa esitettyjen 1 momentissa tarkoitettujen aineluetteloon kohdistuvien toimien, päästöjen ja huuhtoutumien rajoittamistoimien sekä ympäristölaatuvaatimusten tulisi perustua riskinarviointiin 1 momentissa tarkoitettujen aineiden haitallisuudesta pintavedelle tai pintaveden välityksellä ihmisen terveydelle sekä seurantatietoon. Tarkoituksena olisi, että suunnitelmaa käytettäisiin valmisteltaessa tarvittavia muutoksia tähän asetukseen.

Seurantatiedolla tarkoitettaisiin sekä viranomaisen seurantatietoa että luvanvaraisten toiminnanharjoittajien lupien mukaisista tarkkailuista saatuja tietoja.

Pykälän 3 momentin mukaan Suomen ympäristökeskuksen olisi laatiessaan suunnitelmaa varattava suunnitelman kannalta keskeisille viranomaisille sekä tahoille, joiden etua tai oikeutta suunnitelma koskee, tilaisuus tulla kuulluiksi.

Asetuksen 13 §:n mukaisesti suunnitelma tulisi laatia ensimmäisen kerran viimeistään 22.12.2009. Suunnitelman aikataulu vastaisi vesienhoitolaissa tarkoitettua ve-

sienhoitosuunnitelmakautta, joista ensimmäinen päättyisi 21.12.2009 ja toinen suunnitelmakausi alkaisi 22.12.2009 ja päättyisi 21.12.2015. Siten suunnitelma tulisi laatia toisen kerran viimeistään 21.12.2015.

3. Ehdotuksen vaikutukset

Vaikutukset toiminnanharjoittajiin

Toiminnanharjoittajille on arvioitu vesiympäristölle vaarallisten ja haitallisten aineiden analysoinnista aiheutuvan lisätarkkailukustannuksia 2 000-31 000 euroa vuodessa toiminnanharjoittajaa kohden.

Alkuvaiheessa yksittäisten aineiden tunnistamisen, päästöjen merkittävyyden arvioinnin ja kartoitustutkimusten arvellaan koskevan noin 150 yritystä. Jatkuva tarkkailuvelvoite koskisi arviolta noin 50 yritystä. Tulosten käsittelyn ja raportoinnin arvioidaan edellyttävän nykyistä enemmän resursseja tarkkailuvelvollisilta.

Valtion taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksella ei olisi itsessään suuria valtiontaloudellisia vaikutuksia, koska ympäristöhallinnon seurantakustannukset aiheutuisivat laajemmasta vesienhoidon järjestämisen seurannasta, jossa vaarallisten ja haitallisten aineiden seuranta on yksi osa. Seurannasta säädetään vesienhoidonjärjestämisestä annettavalla valtioneuvoston asetuksella, jonka antamisen yhteydessä arvioidaan kokonaisuudessaan seurannan valtion taloudelliset vaikutukset.

Ympäristövaikutukset

Ehdotuksella parannettaisiin ja suojeltaisiin pintaveden tilaa vahvistamalla vaarallisten ja haitallisten aineiden luettelot sekä asettamalla pintavesien hyvän tilan määrittävät ympäristölaatumormit. Päästökieltoin, asettamalla päästöraja-arvoja sekä pyrkien haitallisten aineiden päästöjen ja huuhtoutumien jatkuvaan asteittaiseen vähentämiseen ja vaarallisten aineiden kertakaikkiseen tai asteittaiseen lopettamiseen ehkäistäisiin vaarallisista ja haitallisista aineista aiheutuvaa vesiympäristön pintaveden pilaantumista tai sen vaaraa. Ehdotettu asetusta tulisi olemaan myös merkittävä keino vähennettäessä Itämereen joutuvien vaarallisten ja haitallisten aineiden kuormitusta valtioneuvoston hyväksymän Itämeren suojeluohjelman tavoitteiden mukaisesti.

Asetuksen valmistelu

Asetus on valmisteltu ympäristöministeriön johdolla laajapohjaisessa työryhmässä, jossa ovat olleet edustettuina maa- ja metsätalousministeriö, Suomen ympäristökeskus, Kasvintuotannon Tarkastuskeskus, Pirkanmaan ympäristökeskus, Elinkeinoelämän keskusliitto, Suomen Kuntaliitto, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto, Vesi- ja viemärlaitosyhdistys, Suomen Luonnonsuojeluliitto sekä Natur och Miljö.

Asetusluonnos on ollut laajalla lausuntokierroksella 29.6.2006-18.8.2006 ja lausunnoissa esitetyt kannanotot on pyritty ottamaan ehdotuksessa huomioon.

Asetus on tarkastettu oikeusministeriön lainvalmisteluosaston tarkastustoimistossa.

Voimaantulo (13 §)

Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä joulukuuta 2006. Ennen asetuksen voimaan tuloa voitaisiin ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Asetuksen 12 §:ssä tarkoitettu suunnitelma tulee laatia ensimmäisen kerran viimeistään 22 päivänä joulukuuta 2009.

Asetuksella kumottaisiin eräiden ympäristölle tai terveydelle vaarallisten aineiden johtamisesta vesiin 19 päivänä toukokuuta 1994 annettu valtioneuvoston päätös (363/1994).

